

ZO DOEN ZIJ HET: Effectieve taaldidactiek voor ex-OKAN-leerlingen in het BuSO

BRUSSEL
VOL TAAL

School

Buso Cardijnschool, Anderlecht

Situering van de school

De Cardijnschool biedt Nederlandstalig buitengewoon secundair onderwijs aan van het type basisaanbod (OV3), type 2 (OV1 en OV2) en type 5 (OV4). De school deelt de campus met een afdeling van de secundaire school Sint-Guido en BuBao Spes. De school ligt in het westen van Brussel, vlakbij het metro- en treinstation 'Weststation'. Van alle OV3-leerlingen, de opleidingsvorm die leerlingen voorbereidt op een gewoon leef-en werksmilieu, heeft 87% niet het Nederlands als thuistaal.

Wat?

Het GOK-team kreeg tijdens de schooljaren 2021-2023 het onthaal van ex-OKAN-leerlingen als prioriteit. De school werkte hiervoor samen met het Onderwijscentrum Brussel, Caritas International en School zonder racisme.

Tijdens de eerste pedagogische studiedag werd het OV3-team ondergedompeld in hoe meertalige taalverwerving werkt en wat dit betekent voor de ex-OKAN-leerlingen.

Tijdens de tweede pedagogische studiedag gingen de leerkrachten op bezoek in een OKAN-klas. De GOK-coördinator ontwikkelde een kijkwijzer, gebaseerd op de 12 bouwstenen voor effectieve didactiek om de lessen in de OKAN-klas te observeren.

De leerkrachten gebruiken deze kijkwijzer nu ook om hun eigen lessen vorm te geven. Zo kunnen ze rekening houden met de meertalige achtergrond van de ex-OKAN-leerlingen in hun klas

Illustraties

Verloop van het bezoek aan de OKAN-klas tijdens de pedagogische studiedag

Introductie voor de leerkrachten bij de participerende observatie.

Je krijgt de kans om deel te nemen aan een les in een OKAN-klas.

Welke les je zal volgen, ontdek je pas op het moment zelf.

Jullie gaan per twee naar een klas. De bedoeling is dat je op een participerende manier observeert, d.w.z. dat je niet enkel toekijkt van aan de zijlijn. Je kan, indien nodig en indien gewenst ook zelf participeren, leerlingen even op weg helpen, enz. Spreek dit nog even af met de leerkracht zelf hoe hij/zij dit ziet. De GOK-coördinator had contact met de coördinatoren van de OKAN-klassen, niet met de leerkrachten zelf. Zorg er dus even voor dat jullie op dezelfde golflengte zitten wat de participerende observatie betreft.

INSTRUCTIES:

1) VOOR de observatie:

- * Lees de informatie over de 12 bouwstenen voor effectieve didactiek op [pagina 2](#).
- * Kies 2 bouwstenen uit. Noteer je gekozen bouwstenen op [pagina 3](#).
- * Lees de richtvragen bij de gekozen bouwsteen.

2) TIJDENS de observatie:

- * Observeer en participeer aan de les.
- * Heb specifiek aandacht voor de 2 bouwstenen die je gekozen hebt.

3) NA de observatie:

- * Noteer je observaties. Maak hiervoor gebruik van de richtvragen.
- * Bekijk de geobserveerde les in zijn totaliteit. Reflecteer erover a.d.h.v. de vragen onderaan op pagina 3.

Veel plezier en hopelijk wordt het een leerrijk moment.

12 Bouwstenen voor effectieve didactiek

Activeer relevante voorkennis		Ondersteun bij moeilijke opdrachten		
1	<p>Wat je al weet, bepaalt wat en hoe snel je leert.</p> <p>Nieuwe informatie wordt beter onthouden wanneer ze kleeft aan voorkennis</p>	<p>Richtvragen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Op welke manier sluit de leerkracht aan bij wat de leerlingen al kennen (in hun taal of in het NL)? - Op welke manier merk je dat de leerkracht kennis heeft over de leerlingen, hun talenkennis en de manier waarop een tweede taal verworven wordt? 	<p>Wanneer leerlingen opdrachten nog niet zelfstandig aan kunnen, is tijdelijke, individuele en aanpasbare steun van de leraar noodzakelijk.</p> <p>Richtvragen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Welke individuele, aanpasbare en tijdelijke ondersteuning wordt er aangeboden (zoals bvb woordenlijstjes, andere talen gebruiken om iets duidelijk te maken, de context schetsen, ...)? 	7
Geef duidelijke, gestructureerde en uitdagende instructie		Spreid oefeningen in de tijd		
2	<p>De tijd die gespenderd is aan duidelijke, gestructureerde en uitdagende instructie is van belang.</p>	<p>Richtvragen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Op welke manier wordt de instructie gegeven? - Op welke manier wordt rekening gehouden met de talige voorkennis van de leerlingen? 	<p>Voor het onthouden en toepassen van de leerstof is het beter dat de oefeningen verspreid in de tijd over meerdere momenten aan bod komen dan dat de leermomenten in één lange oefensessie geconcentreerd zijn.</p> <p>Richtvragen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Merk je dat de leerkracht nog andere oefensessies had aangeboden (of zal aanbieden) om het geleerde beter vast te zetten? - Worden de oefeningen aangeboden in een betekenisvolle context? 	8
Gebruik voorbeelden		Zorg voor afwisseling in oefentypes		
3	<p>Op het moment dat leerlingen hun eerste stappen zetten in het verwerven van nieuwe kennis is het effectief om te werken met voorbeelden.</p>	<p>Richtvragen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Op welke manier worden voorbeelden ingezet? - Op welke manier worden nieuwe vaardigheden gedemonstreerd? 	<p>Door te variëren in oefeningentypes en inhouden kunnen leerlingen leren om verschillende oplossingsstrategieën te gebruiken. Daarnaast doet verandering van spijs ook eten.</p> <p>Richtvragen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Worden 'dril-oefeningen' afgewisseld met uitgewerkte toepassingen en taken om vaardigheden in te oefenen 	9
Combineer woord en beeld		Gebruik toetsing als leer- en oefenstrategie		
4	<p>Leerlingen slaan informatie die zowel via woorden beelden wordt gepresenteerd, gemakkelijker op dan wanneer alleen maar woorden worden gebruikt</p>	<p>Richtvragen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Op welke manier worden woorden met beelden verrijkt? - Op welke manier wordt multimedia ingezet om beelden te gebruiken? 	<p>Wanneer leerlingen oefenen om actief informatie op te halen uit hun geheugen versterkt hun geheugen meer in vergelijking met passievere technieken, zoals herlezen.</p> <p>Richtvragen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Komen korte of lange testmomenten aan bod? 	10
Laat leerstof actief verwerken		Geef feedback die leerlingen aan het denken zet		
5	<p>Productieve strategieën verplichten de leerling om leerstof te herkneden tot een nieuw product. Een leerling onthoudt meer door productieve strategieën te gebruiken dan wanneer die de leerstof op een meer passieve wijze 'consumeert'</p>	<p>Richtvragen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Welke actieve werkvormen worden gebruikt? - Op welke manier is er interactie tussen leerkracht-leerling en leerlingen onderling? 	<p>Feedback geeft informatie over waar leerlingen staan en geeft leerlingen houvast bij het werken en behalen van de leerdoelen. Als de feedback de leerlingen niet aan het denken en in actie zet, is feedback ineffectief.</p> <p>Richtvragen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wordt er feedback gegeven op vormelijke fouten? - Krijgen de leerlingen feedback over waar ze staan in hun leerproces? 	11
Achterhaal of de hele klas het begrepen heeft		Leer je leerlingen effectief leren		
6	<p>Door regelmatig na te gaan of de leerlingen hebben begrepen van wat je beoogt met je les, houd je je leerlingen betrokken en blijft de focus liggen op verder leren.</p>	<p>Richtvragen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Stelt de leerkracht regelmatig vragen die informatie opleveren over de mate van begrip? 	<p>De bouwstenen worden gebruikt om lessen effectiever te maken, maar er zijn ook handvatten die leerlingen leren hoe zij zelf hun leren op een effectieve en aangename wijze kunnen organiseren.</p> <p>Richtvragen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Worden leerstrategieën expliciet aangeleerd? - Welke leerstrategieën worden ingezet om sneller en beter talen te verwerven? 	12

Bouwsteen:	
Kijk naar de richtvragen in het schema. Schrijf hier je observatie neer.	Dit ga ik uitproberen in mijn eigen lespraktijk.
Bouwsteen:	
Kijk naar de richtvragen in het schema. Schrijf hier je observatie neer.	Dit ga ik uitproberen in mijn eigen lespraktijk.
Algemene bevindingen	
Wat was het mooiste moment uit de les?	
Welke krachtige werkvorm heb je gezien?	
Welk element was vernieuwend voor jou?	
Wat ga je delen met de klassenraad / met het team?	